

II

(Teatiseid)

EUROOPA LIIDU INSTITUTSIOONIDE JA ORGANITE TEATISED

KOMISJON

Komisjoni teatis — Ajutine ühenduse riigiabi meetmete raamistikpraeguses finants- ja majanduskriisis rahastamisele juurdepääsu toetamiseks

(2009/C 16/01)

1. FINANTSKRIIS, SELLE MÕJU REAALMAJANDUSELE JA VAJADUS AJUTISTE MEETMETE JÄRELE**1.1. Finantskriis ja selle mõju reaalmajandusele**

26. novembril 2008 võttis komisjon vastu teatise „Euroopa majanduse taastamise kava”⁽¹⁾ (taastamiskava), et tuua Euroopa välja praegusest finantskriisist. Taastamiskava tugineb kahele teineteist täiendavale komponendile. Esiteks tugineb see nõudluse suurendamiseks, töökohtade päästmiseks ja usalduse taastamiseks mõeldud lühiajalistele meetmetele ja teiseks nn arukale investeerimisele, et saavutada suuremat majanduskasvu ja jätkusuutlikku jõukust pikemas perspektiivis. Taastamiskava kaudu tõhustatakse ja kiirendatakse Lissaboni strateegia raames toimuvaid reforme.

Selles kontekstis seisab ühenduse ees väljakutse vältida riiklikku sekkumist, mis õõnestaks eesmärki anda vähem ja paremini suunatud riigiabi. Ometi on teatavatel tingimustel vaja anda uut ajutist riigiabi.

Taastamiskava sisaldab ka täiendavaid algatusi riigiabi eeskirjade kohaldamiseks võimalikult paindlikul viisil, et kriisi lahendades

⁽¹⁾ Komisjoni teatis Euroopa Ülemkogule, KOM(2008) 800.

säiliks aus konkurents ja välditaks põhjendamatu konkurentsi-piiranguid. Käesolevas teatises esitatakse üksikasjad liikmesriikide mitmete täiendavate ajutiste riigiabi andmise võimaluste kohta.

Esiteks mõjutab finantskriis tugevalt ühenduse pangandussektorit. Nõukogu on rõhutanud, et kuigi riiklik sekkumine tuleb otsustada riigi tasandil, tuleb seda teha kooskõlastatud raamistikus ja tuginedes mitmele ühenduse ühisele põhimõttele⁽²⁾. Komisjon reageeris viivitamatult, võttes erinevaid meetmeid, sealhulgas teatise „Riigiabi eeskirjade kohaldamine meetmete suhtes, mida on võetud seoses finantsasutustega praeguse ülemaailmse finantskriisi olukorras”⁽³⁾ ja mitu otsust, millega lubati anda päästmisabi finantsasutustele.

Erasektori investeringute, majanduskasvu ja töökohtade loomise eeltingimus on piisav ja taskukohane juurdepääs rahastamisele. Liikmesriigid peavad kasutama oma mõjuvõimu, mis kaasneb pangandussektorile antava olulise rahalise toetusega, tagamaks, et selline toetus ei parandaks mitte ainult pankade finantsolukorda, vaid majandust laiemalt. Seega peaks finantssektorile antav toetus olema hästi suunatud, et see tagaks pankade tavalise laenugevuse jätkumise. Komisjon võtab seda pankadele antava riigiabi läbivaatamisel arvesse.

Kuigi finantsturgude olukord näib paranevat, on finantskriisi mõju reaalmajandusele praegu tuntav. Tõsine langus mõjutab majandust laiemalt, sealhulgas kodumajapidamisi, ettevõtjaid ja töökohti. Finantsturgude kriisi tulemusena vähendavad pangad intensiivfinantseerimist ja muutuvad varasemate aastatega võrreldes riskikartlikumaks, muutes juurdepääsu laenuvahale senisest keerulisemaks. Finantskriis võib esile kutsuda laenuhale piiramise, nõudluse vähenemise ja majanduslanguse.

⁽²⁾ 7. oktoobri 2008. aasta majandus- ja rahandusministrite nõukogu järeldused.

⁽³⁾ ELT C 270, 25.10.2008, lk 8.

Sellised probleemid ei pruugi mõjutada mitte ainult nõrku likviidsuspuhvriteta ettevõtjaid, vaid ka elujõulisi ettevõtjaid, kel ei ole ootamatult kas piisavalt või üldse laenuhaha. See kehtib eelkõige väike- ja keskmise suurusega ettevõtjate kohta, kelle juurdepääs rahastamisele on võrreldes suurettevõtjatega igal juhul tunduvalt keerulisem. Selline olukord ei pruugi tõsiselt mõjutada mitte ainult paljude elujõuliste ettevõtjate ja nende töötajate majandusolukorda lühikese ja keskmise pikkusega ajavahemiku jooksul; sellel võib olla pikemaajalisem negatiivne mõju, sest ühenduse tulevased investeeringud, eelkõige need, mis on suunatud püsiva majanduskasvu ja Lissaboni strateegia muude eesmärkide saavutamiseks, võivad viibida või neist võidakse isegi loobuda.

1.2. Vajadus riigiabi meetmete tõhusa koordineerimise järele Euroopa tasandil

Praeguses finantsolukorras võib liikmesriikidel tekkida kiusatus tegutseda iseseisvalt ja eelkõige toetada oma ettevõtjaid teistest rohkem. Varasematest kogemustest nähtub, et selline iseseisev tegutsemine ei saa olla tõhus ja võib tõsiselt kahjustada siseturgu. Arvestades täielikult praegust erist majandusolukorda, on toetuse andmisel oluline tagada Euroopa ettevõtjate võrdsed võimalused ja vältida olukorda, kus liikmesriigid püüavad üha enam toetada oma ettevõtjaid, sest see ei oleks jätkusuutlik ja kahjustaks ühendust tervikuna. Soovitud tulemusi saavutatakse konkurentsipoliitika abil.

1.3. Vajadus ajutiste riigibimeetmete järele

Kuna riigiabi ei ole iveravim praeguste probleemide lahendamiseks, võib täpselt määratletud riikliku toetuse andmine ettevõtjatele olla kasulik vahend üldises püüdes taas suurendada laenamist ettevõtjatele ja soodustada jätkuvaid investeeringuid vähenenud süsihappegaasiheidetega tulevikku.

Käesolevas teatistes esitatud ajutistel täiendavatel meetmetel on kaks eesmärki. Esiteks soovitakse panganduskriisist tulenevate erakorraliste ja ajutiste finantsprobleemide leevendamiseks taas suurendada pankade laenamist ettevõtjatele ja seega tagada neile pidev juurdepääs rahastamisele. Nagu tuleneb hiljuti vastuvõetud komisjoni 25. juuni 2008. aasta teatisest Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele („Kõigepealt mõtle väikestele” — Euroopa väikeettevõtjalgalgatus „Small Business Act”) (4), on väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad erilise tähtsusega kogu Euroopa majandusele ja nende finantsolukorra paranemine avaldab positiivset mõju ka suurettevõtjatele, toetades seega pikaajalist üldist majanduskasvu ja ajakohastamist.

Teine eesmärk on ergutada ettevõtjaid jätkama investeerimist tulevikku, eelkõige jätkusuutliku majanduskasvu edendamiseks. Kui praegune kriis peataks keskkonna valdkonnas saavutatud märkimisväärsed edusammud või annaks neile isegi tagasikäigu, võiks see viia negatiivsete tagajärgedeni. Seepärast on vaja anda keskkonnaprojektidesse investeerivatele ettevõtjatele ajutist toetust (mis võiks muu hulgas anda ühenduse tööstusele tehnoloogilise eelise), ühendades sel moel kiireloomulise ja vajaliku rahalise toetuse Euroopa pikaajaliste hüvedega.

(4) KOM(2008) 394 (lõplik).

Käesolevas teatistes tuletatakse esiteks meelde riikliku toetuse mitmeid võimalusi, mida liikmesriigid saavad kehtivate riigiabi eeskirjade alusel kasutada juba praegu, enne selliste täiendavate riigiabi meetmete kehtestamist, mida liikmesriigid võivad ajutiselt võtta, et leevendada teatud ettevõtjate praeguseid probleeme, mis on seotud juurdepääsuga rahastamisele, ning soodustada keskkonnanäesmärkide saavutamiseks tehtavaid investeeringuid.

Komisjon on seisukohal, et kavandatud abivahendid on nende eesmärkide saavutamiseks kõige asjakohasemad.

2. MAJANDUSPOLIITIKA ÜLDISED MEETMED

Taastamiskava võeti vastu praeguse majandusolukorra leevendamiseks. Arvestades praeguse kriisi ulatust vajab ühendus piisavalt ulatuslikku ja julget koordineeritud lähenemisviisi, et taastada tarbijate ja ettevõtjate usaldus.

Taastamiskava strateegilised eesmärgid on järgmised:

- stimuleerida võimalikult kiiresti nõudlust ja suurendada tarbijate usaldust;
- vähendada majanduslangusega kaasnevat kulu inimestele ja majanduslanguse mõju kõige haavatavamale ühiskonnaosale. Kriis on raskelt tabanud või tabamas paljusid palgatöötajaid ja nende peresid. On võimalik võtta meetmeid töökoha kaotuse ärahoidmiseks, kiire tööturule naasmise toetamiseks ja pikaajalise töötuse vältimiseks;
- aidata kaasa Euroopa valmidusele majanduskasvu taastades seda ära kasutada, nii et Euroopa majandus oleks vastavuses konkurentsivõimet tagavate nõudmistega, säästvuse ja tuleviku vajadustega, nagu see on sätestatud Lissaboni strateegias. See tähendab innovatsiooni toetamist, teadmispõhise majanduse ülesehitamist ning kiiremini liikumist vähem süsinikdioksiidheiteid tekitava ja ressursse säästva majanduse poole.

Nimetatud eesmärkide saavutamiseks on liikmesriikidel juba praegu mitmeid vahendeid, mida ei loeta riigiabiks. Näiteks võivad teatud ettevõtjad kogeda praegu suuremaid probleeme rahastamisele juurdepääsul kui teised, mistõttu on nende kasvuks ja ettenähtud investeeringuteks vajalik rahastamine viibinud või isegi nurjunud. Sel otstarbel võiksid liikmesriigid võtta mitmeid üldisi poliitikameetmeid, mida kohaldatakse kõigi ettevõtjate suhtes oma territooriumil ja mis järelikult jäävad riigiabi eeskirjade kohaldamisalast välja ning mille eesmärk on ajutiselt lühikese ja keskmise pikkusega ajavahemiku jooksul leevendada rahastamisega seotud probleeme. Näiteks võiks pikendada sotsiaalkindlustusmaksete ja muude samalaadsete maksete või isegi maksude maksetähtaegu või võtta töötajatele suunatud meetmeid. Kui sellised meetmed võetakse kõigi ettevõtjate suhtes, ei ole nende puhul põhimõtteliselt tegemist riigiabiga.

Liikmesriigid võivad anda rahalist toetust ka otse tarbijatele, näiteks selleks, et nad loobuksid vanadest toodetest ja/või ostaksid keskkonnasäästlikke tooteid. Kui sellise abi andmisel ei kohelda tooteid sõltuvalt nende päritolust erinevalt, ei ole tegemist riigiabiga.

Lisaks võib nii väike- ja keskmise suurusega ettevõtjate kui ka suurettevõtjate võimalikult tõhusaks toetamiseks kasutada ELi üldisi programme, nagu Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 2006. aasta otsusega nr 1639/2006/EÜ⁽⁵⁾ kehtestatud konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi (2007–2013) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta otsusega nr 1982/2006/EÜ⁽⁶⁾ kehtestatud Euroopa Ühenduse teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja tutvustamistegevuse seitsmendat raamprogrammi (2007–2013). See on täielikult kooskõlas ka Euroopa muude algatustega, nagu Euroopa Investeeringuspanga otsusega koondada Euroopa väike- ja keskmise suurusega ettevõtjate toetamiseks 30 miljardit EUR ning tema kohustusega suurendada oma võimet sekkuda infrastruktuuriprojektidesse.

3. RIIGIABI ANDMISE VÕIMALUSED KEHTIVATE ÕIGUSAKTI-DE ALUSEL

Viimaste aastate jooksul on komisjon märkimisväärselt ajakohastanud riigiabi eeskirju, et julgustada liikmesriike suunama riiklikku toetust senisest paremini jätkusuutlikesse investeringutesse, aidates sel viisil kaasa majanduskasvu, tööhõivet ja konkurentsivõimet edendada Lissaboni strateegia elluviimisele. Selles kontekstis pööratakse erilist tähelepanu väike- ja keskmise suurusega ettevõtjatele, millele lisandub senisest rohkem võimalusi anda riigiabi. Lisaks on riigiabi eeskirju märkimisväärselt lihtsustatud ja ühtlustatud komisjoni 6. augusti 2008. aasta määrusega (EÜ) nr 800/2008 asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse ühisturuga kokkusobivaks (üldine grupierandi määrus)⁽⁷⁾. Selle määrusega pakutakse liikmesriikidele väga paljusid abimeetmeid, millega kaasneb minimaalne halduskoormus. Praeguses majandusolukorras on olulise tähtsusega järgmised kehtivad riigiabi käsitlevad õigusaktid:

Komisjoni 15. detsembri 2006. aasta määruses (EÜ) nr 1998/2006, milles käsitletakse asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (vähese tähtsusega abi määruses)⁽⁸⁾ on täpsustatud, et ühele ettevõtjale kolme aasta pikkuse ajavahemiku jooksul kuni 200 000 EUR ulatuses antavate toetusmeetmete puhul ei ole tegemist riigiabiga asutamislepingu tähenduses. Samas määruses on ka sätestatud, et kui tagatis ei ole suurem kui 1,5 miljonit EUR, ei ületa see eespool nimetatud vähese tähtsusega abi piirmäära ja seega ei ole ka sellise tagatise puhul tegemist riigiabiga. Järelikult võivad liikmesriigid selliseid tagatise anda ilma vastava abisumma arvutamise ja sellega kaasneva halduskoormuseta.

Üldise grupierandi määrus, millega on lihtsustatud riigiabi menetlust teatud oluliste abimeetmete puhul ja edendatud riigiabi ümbersuunamist ühenduse prioriteetsete eesmärkide saavutamisse, moodustab riigiabi eeskirjade olulise osa. Nii kõik varasemad grupierandid kui ka uued valdkonnad (innovatsioon, keskkond, suurettevõtjate teadus- ja arendustegevus ning riskikapitalimeetmed väike- ja keskmise suurusega ettevõtjatele) on koondatud ühte õigusakti. Kõigi üldise grupierandi määruks käsitletud juhtumite puhul saavad liikmesriigid anda abi sellest komisjonile ette teatamata. Seega sõltub menetluse kiirus ainult liikmesriikidest. Üldise grupierandi määrus on eriliselt oluline väike- ja keskmise suurusega ettevõtjate jaoks, sest sellega nähakse ette erieeskirjad, milles käsitletakse eranditult neile

antavat investeerimisabi ja tööhõivealast abi. Lisaks on väike- ja keskmise suurusega ettevõtjatele kättesaadavad kõik 26 määruses käsitletud meetmed, mis võimaldavad liikmesriikidel anda sellistele ettevõtjatele abi erinevates arenguetappides, toetades neid erinevates valdkondades alates juurdepääsust rahastamisele kuni teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni, koolituse, tööhõive ja keskkonnameetmeteni.

2008. aasta alguses võeti energeetika ja kliimamuutuste paketi osana vastu uued keskkonnakaitseks antavat riigiabi käsitlevad ühenduse suunised⁽⁹⁾. Nende suuniste kohaselt võivad liikmesriigid anda riigiabi muu hulgas järgmiselt:

- abi antakse ettevõtjatele, kes parandavad oma keskkonnategevuse tulemuslikkust ühenduse normatiivides nõutust enam või parandavad seda ühenduse normatiivide puudumisel, sealjuures väikeettevõtjatele kuni 70 % täiendavatest investeerimiskuludest (kuni 80 % keskkonnahoidliku uuenduse puhul) ning kuni 100 % ulatuses täiendavatest investeerimiskuludest, kui abi antakse võistupakkumise raames. Viimati nimetatud kehtib ka suurettevõtjate puhul. Abi on lubatud anda ka ühenduse tulevaste normatiividega varaseks vastavusseviimiseks ning keskkonnauuringuteks;
- taastuvate energiaallikate ja koostootmise valdkonnas võivad liikmesriigid anda tegevusabi kõigi täiendavate tootmiskulude katmiseks;
- selleks et saavutada keskkonnavalalaseid eesmarke energia säästmise ja kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise vallas, võivad liikmesriigid anda abi, mille abil on ettevõtjatel võimalik säästa energiat, ning abi taastuvate energiaallikate kasutamiseks ja abi koostootmiseks, sealjuures väikeettevõtjatele kuni 80 % täiendavatest investeerimiskuludest ning kuni 100 % täiendavatest investeerimiskuludest, kui abi antakse võistupakkumise raames.

2006. aasta detsembris võttis komisjon vastu uue ühenduse raamistiku teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi kohta⁽¹⁰⁾. Raamistik sisaldab uusi, innovatsiooni käsitlevaid sätteid, mis on suunatud eelkõige väike- ja keskmise suurusega ettevõtjatele ning mis on kooskõlas abi parema suunamisega tööhõivesse ja majanduskasvu toetamisse, nagu see on sätestatud Lissaboni strateegias. Eelkõige võivad liikmesriigid anda riigiabi muuhulgas järgmiselt:

- teadus- ja arendustegevuse projektidele antav abi, eelkõige abi väikeettevõtjatele alusuuringute jaoks kuni 100 % ja rakendusauuringute jaoks kuni 80 % abikõlblikest kuludest;
- noortele innovatiivsetele ettevõtjatele antav abi (kuni üks miljon eurot ning toetatavates piirkondades isegi rohkem), innovatsiooniklastritele antav abi ning innovatsiooni nõuandeteenuste jaoks antav abi ja innovatsiooni toetavate teenuste jaoks antav abi;
- kõrge kvalifikatsiooniga töötajate laenamiseks antav abi, tehnilisteks teostatavusuuringuteks antav abi, teenuste valdkonnas protsessi- ja organisatsiooniinnovatsiooniks antav abi ning väike- ja keskmise suurusega ettevõtjatele tööstusomandiõiguste kulude jaoks antav abi.

⁽⁵⁾ ELTL 310, 9.11.2006, lk 15.

⁽⁶⁾ ELTL 412, 30.12.2006, lk 1.

⁽⁷⁾ ELTL 214, 9.8.2008, lk 3.

⁽⁸⁾ ELTL 379, 28.12.2006, lk 5.

⁽⁹⁾ EÜT C 82, 1.4.2008, lk 1.

⁽¹⁰⁾ EÜT C 323, 30.12.2006, lk 1.

Konkurentsivõime seisukohalt on ka koolitus olulise tähtsusega. Ülimalt tähtis on säilitada investeeringud koolitusse isegi ajal, kui töötuse määr suureneb, et arendada uusi oskusi. Uue üldise grupierandi määruse kohaselt võivad liikmesriigid anda nii üldkui ka erikoolituse puhul abi ettevõtjatele kuni 80 % abikõlblikest kuludest.

2008. aastal võttis komisjon vastu uue teatise EÜ asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamise kohta garantiidena antava riigiabi suhtes ⁽¹¹⁾, millega täpsustatakse, millistel tingimustel ei peeta riigi laenugarantiid riigiabiks. Teatise kohaselt ei peeta garantiid riigiabiks eelkõige juhul, kui selle eest makstakse turuhinda. Lisaks garantiidena antava abi olemasolu või puudumisega seotud tingimuste täpsustamisele nähakse uues teatises esimest korda ette väike- ja keskmise suurusega ettevõtjate konkreetset „safe-harbour” preemiad, millega tagatakse garantiide lihtsam, kuid turvaline kasutamine, et soodustada selliste ettevõtjate rahastamist.

2006. aasta juulis võttis komisjon vastu uued ühenduse suunised väikestesse ja keskmise suurusega ettevõtetesse tehtavatele riskikapitaliinvesteeringutele antava riigiabi kohta ⁽¹²⁾. Suunistes keskendutakse innovatiivsetele ja kiiresti kasvavatele väike- ja keskmise suurusega ettevõtjatele, kes on ka Lissaboni strateegias kesksel kohal. Komisjon kehtestab sihtrühma kuuluva väikese või keskmise suurusega ettevõtja kohta uueks garantiipreemiade „safe-harbour” künniseks 1,5 miljonit EUR, mida on suurendatud 50 % võrra. Komisjon tunnustab, et finantsturgudel puuduvad reeglina alternatiivsed rahastamisvahendid allpool nimetatud künnist (st esineb turutõrge). Lisaks on ka riskikapitaliabi lisatud üldise grupierandi määruusse.

Alates 2007. aasta jaanuarist kohaldatavate 2007.–2013. aasta regionaalabi suuniste ⁽¹³⁾ kohaselt saavad liikmesriigid ebasoodsas olukorras olevates piirkondades anda investeerimisabi uue käitise rajamiseks, olemasoleva käitise laiendamiseks või toodangu mitmekesistamiseks uute toodete lisamisega.

2007.–2013. aasta regionaalabi suunistega kehtestatakse ka uus abivorm, et stimuleerida väikeettevõtjate käivitamist ja esmast arengut abisaavas piirkonnas.

Kehtivate ühenduse suuniste kohaselt raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta ⁽¹⁴⁾ saavad liikmesriigid abi anda ettevõtjatele, kes vajavad riigi toetust. Sel eesmärgil võivad liikmesriigid teatada päästmis- ja/või ümberkorraldamisabi kavade, mis on suunatud väike- ja keskmise suurusega ettevõtjatele.

Kehtivatele riigiabi võimalustele tuginedes on komisjon juba heaks kiitnud mitmed kavad, mida liikmesriigid võivad kasutada praeguse finantsolukorra leevendamiseks.

⁽¹¹⁾ ELT C 155, 20.6.2008, lk 10.

⁽¹²⁾ ELT C 194, 18.8.2006, lk 2.

⁽¹³⁾ ELT C 54, 4.3.2006, lk 13.

⁽¹⁴⁾ EÜT C 244, 1.10.2004, lk 2.

4. ARTIKLI 87 LÕIKE 3 PUNKTI B KOHALDATAVUS

4.1. Üldpõhimõtted

Vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 87 lõike 3 punktile b võib komisjon pidada ühisturuga kokkusobivaks abi „mõne liikmesriigi majanduses tõsise häire kõrvaldamiseks”. Sellise juhtumi puhuks on Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohus teinud otsuse, et selline häire peab mõjutama asjaomase liikmesriigi majandust tervikuna ning mitte üksnes ühte selle piirkonda või mõnda territooriumi osa. Lahendus on kooskõlas vajadusega anda range tõlgendus sellisele erandisättele nagu EÜ asutamislepingu artikli 87 lõike 3 punkt b ⁽¹⁵⁾.

Komisjon ⁽¹⁶⁾ oma otsuste tegemisel järjepidevalt lähtunud sellisest rangest tõlgendusest.

Kõnealuses kontekstis leiab komisjon, et lisaks finantsüsteemi erakorralisele toetamisele tuleb käesoleva ülemaailmse kriisi puhul teha ka erakorralisi otsuseid poliitilisel tasandil.

Praegune kriis mõjutab erineval moel ja määral kõiki liikmesriike ning on tõenäoline, et töötus suureneb, nõudlus väheneb ning riikide rahandusolukord halveneb veelgi.

Arvestades praeguse finantskriisi tõsidust ja selle mõju liikmesriikide majandusele üldiselt, leiab komisjon, et teatavat liiki riigiabi on nende raskuste leevendamiseks piiratud ajavahemikul õigustatud ning seda võib EÜ asutamislepingu artikli 87 lõike 3 punkti b alusel pidada ühisturuga kokkusobivaks.

4.2. Ühisturuga kokkusobiv piiratud summas antav abi

4.2.1. Olemasolev raamistik

Komisjon vähese tähtsusega abi määruse artiklis 2 on sätestatud:

„Kui abimeetmed vastavad käesoleva artikli lõigete 2–5 tingimustele, ei loeta neid asutamislepingu artikli 87 lõike 1 kõikidele tingimustele vastavaks ja seetõttu vabastatakse nad asutamislepingu artikli 88 lõike 3 kohasest teatamiskohustusest.

⁽¹⁵⁾ Ühendatud kohtuasjad T-132/96 ja T-143/96 Freistaat Sachsen ja Volkswagen AG vs. komisjon (EKL 1999, lk II-3663, punkt 167).

⁽¹⁶⁾ Komisjoni otsus 98/490/EÜ kohtuasjas C-47/96 Crédit Lyonnais (EÜT L 221, 8.8.1998, lk 28), punkt 10.1; komisjoni otsus 2005/345/EÜ kohtuasjas C-28/02 Bankgesellschaft Berlin (ELT L 116, 4.5.2005, lk 1), punktid 153 ja järgnevad ning komisjoni otsus 2008/263/EÜ kohtuasjas C-50/06 BAWAG (ELT L 83, 26.3.2008, lk 7), punkt 166. Vt komisjoni otsus juhtumi NN 70/07 Northern Rock kohta (ELT C 43, 16.2.2008, lk 1), komisjoni otsus juhtumi NN 25/08 Päästmisabi ettevõtjale WestLB kohta (ELT C 189, 26.7.2008, lk 3), komisjoni 4. juuni 2008. aasta otsus juhtumi C-9/08 SachsenLB, kohta (avaldamata).

Ühele ettevõtjale antava vähese tähtsusega abi kogusumma ei tohi mis tahes kolme eelarveaasta pikkuse ajavahemiku jooksul ületada 200 000 EUR. Ühele maanteetranspordi valdkonnas tegutsevale ettevõtjale antava vähese tähtsusega abi kogusumma ei tohi mis tahes kolme eelarveaasta pikkuse ajavahemiku jooksul ületada 100 000 EUR. Need ülemmäärad kehtivad sõltumata vähese tähtsusega abi liigist ja eesmärgist ning sellest, kas liikmesriigi antud abi on täielikult või osaliselt rahastatud ühenduse vahenditest. Ajavahemik määratakse kindlaks liikmesriigis oleva ettevõtja kasutatavates majandusaastates.”

4.2.2. Uus meede

Finantskriisi ei mõjuta mitte ainult struktuurselt nõrku ettevõtjaid, vaid ka ettevõtjaid, kellel ei ole ootamatult kas piisavalt või üldse laenu raha. Selliste ettevõtjate finantsolukorra paranemine avaldab positiivset mõju kogu Euroopa majandusele.

Arvestades praegust majandusolukorda, peetakse seega vajalikuks ajutiselt lubada anda piiratud summas abi, mis kuulub EÜ asutamislepingu artikli 87 lõike 1 kohaldamisalasse, sest ületab vähese tähtsusega abi määru sätetud piirmäära.

Komisjon peab sellist riigiabi EÜ asutamislepingu artikli 87 lõike 3 punkti b alusel ühisturuga kokkusobivaks, kui järgmised tingimused on täidetud:

- a) abina antav rahaline toetus ei ületa 500 000 EUR ettevõtja kohta; kõik kasutatud arvud väljendavad brutomäärasid, see tähendab, et neist ei ole maha arvatud otseseid makse; kui abi antakse muus vormis kui toetus, on abi suuruseks abi brutotoetusekvivalent;
- b) abi antakse abikava raames;
- c) kõnealust meedet kohaldatakse ainult ettevõtjate suhtes, kes ei olnud 1. juuli 2008. aasta seisuga raskustes⁽¹⁷⁾; meedet võib kohaldada ettevõtjate suhtes, kes ei olnud nimetatud kuupäeval raskustes, kuid sattusid ülemaailmse finants- ja majanduskriisi tõttu raskustesse pärast seda kuupäeva;
- d) abikava ei kohaldata kalandussektoris tegutsevate ettevõtjate suhtes;
- e) abiks ei ole ekspordiabi ega selline abi, millega soodustatakse kodumaiste toodete kasutamist importtoodete asemel;
- f) abi antakse hiljemalt 31. detsembril 2010;

⁽¹⁷⁾ Teistes loetakse raskustes olevateks ettevõtjateks:

- suurettevõtjad: raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antavat riigiabi käsitlevate ühenduse suuniste punktis 2.1 määratud raskustes olev ettevõtja;
- väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad: üldise grupierandi määruse artikli 1 lõikes 7 määratud raskustes olev ettevõtja.

g) liikmesriik saab asjaomaselt ettevõtjalt enne abi andmist kirjaliku või elektroonilise kinnituse muu vähese tähtsusega abi ja käesoleva punkti kohase abi kohta, mida ettevõtja on saanud jooksva eelarveaasta jooksul. Liikmesriigid annavad käesolevas punktis ettenähtud abi pärast seda, kui nad on kontrollinud, et selline abi ei too kaasa ajavahemikul 1. jaanuarist 2008 kuni 31. detsembrini 2010 abi saanud ettevõtja abi kogusumma suurenemist üle 500 000 EUR;

h) kõnealust abimeedet ei tohi kohaldada ettevõtjate suhtes, kes tegelevad põllumajandustoodete⁽¹⁸⁾ esmatootmisega. Meedet kohaldatakse ettevõtjate suhtes, kes tegelevad põllumajandustoodete töötlemise ja turustamisega⁽¹⁹⁾, välja arvatud juhul, kui abisumma on kindlaks määratud esmatootjalt ostetud või asjaomase ettevõtja turustatud toodete hinna või koguse alusel või kui abi antakse tingimusel, et see antakse osaliselt või täielikult edasi esmatootjatele.

4.3. Garantiidena antav abi

4.3.1. Olemasolev raamistik

Komisjoni teatises EÜ asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamise kohta garantiidena antava riigiabi suhtes antakse liikmesriikidele üksikasjalikud suunised selliste põhimõtete kohta, millele komisjon kavatses rajada oma tõlgenduse artiklitest 87 ja 88 ning nende kohaldamisest riigigarantiide puhul. Teatisega täpsustatakse eelkõige tingimusi, mille kohaselt võidakse lugeda, et tegemist ei ole riigiabiga. Selles ei esitata vastavuskriteeriume garantiide hindamiseks.

4.3.2. Uus meede

Et toetada juurdepääsu rahastamisele ja vähendada pankade soovimatust võtta praegu suuri riske, võiksid subsideeritud laenu garantiid piiratud ajavahemikul pakkuda asjakohast ja õigesti suunatud lahendust, mis lihtsustaks ettevõtjate juurdepääsu rahastamisele.

Komisjon peab sellist riigiabi EÜ asutamislepingu artikli 87 lõike 3 punkti b alusel ühisturuga kokkusobivaks, kui järgmised tingimused on täidetud:

- a) väike- ja keskmise suurusega ettevõtjate puhul vähendavad liikmesriigid uute garantiide puhul makstavat iga-aastast garantiipremiat kuni 25 % võrra kooskõlas komisjoni teatises (EÜ asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamise kohta garantiidena antava riigiabi suhtes) „safe-harbour” preemiat käsitlevate sätetega⁽²⁰⁾;

⁽¹⁸⁾ Nagu on määratletud komisjoni 15. detsembri 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1857/2006, mis käsitleb asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamist põllumajandustoodete tootmisega tegelevatele väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele antava riigiabi suhtes ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 70/2001, artikli 2 lõikes 2 (ELT L 358, 16.12.2006, lk 3).

⁽¹⁹⁾ Nagu on määratletud määruse (EÜ) nr 1857/2006 artikli 2 lõigetes 3 ja 4.

⁽²⁰⁾ See hõlmab võimalust, et liikmesriigid vähendavad väike- ja keskmise suurusega ettevõtjate puhul, kelle kohta puuduvad laenuandmed või kellel ei ole bilansile tuginevat krediitireitingut (näiteks teatavad erioht-tarbelised või tegevust alustavad ettevõtjad), teatises määratud konkreetset 3,8 %list „safe-harbour” preemiat kuni 25 % võrra.

- b) suuretevõtjate puhul vähendavad liikmesriigid uute garantiide puhul makstavat iga-aastast garantiipreemiat, mida arvutatakse nimetatud „safe-harbour” preemiat käsitlevate sätete alusel, kuni 15 % võrra;
- c) kui garantiikavade abielementi arvutatakse komisjoni heakskiidetud meetoditega pärast komisjoni poolt riigiabi valdkonnas vastuvõetud määruse⁽²¹⁾ kohast teatamist, võivad liikmesriigid uute garantiide puhul makstavat iga-aastast garantiipreemiat väike- ja keskmise suurusega ettevõtjate puhul vähendada kuni 25 % ning suuretevõtjate puhul kuni 15 % võrra;
- d) maksimaalne laenusumma ei tohi ületada abisaaja 2008. aasta palgakulusid (sh sotsiaalmaksud ning ettevõtja juures töötava, kuid ametlikult alltöövõtjate palgal oleva personaliga seotud kulu). 1. jaanuaril 2008 ja pärast seda loodud ettevõtjate puhul ei tohi maksimaalne laenusumma ületada 2009. ja 2010. aasta hinnangulisi palgakulusid;
- e) garantiisid antakse kuni 31. detsembrini 2010;
- f) garantii ei tohi olla suurem kui 90 % laenust;
- g) garantii võib hõlmata nii investeringu- kui käibekapitalilaenu;
- h) garantiipreemia vähendamist kohaldatakse maksimaalselt kahe aasta jooksul alates garantii andmisest;
- i) kõnealust meedet kohaldatakse ainult ettevõtjate suhtes, kes ei olnud 1. juuli 2008. aasta seisuga raskustes⁽²²⁾. Meedet võib kohaldada ettevõtjate suhtes, kes ei olnud nimetatud kuupäeval raskustes, kuid sattusid ülemaailmse finants- ja majanduskriisi tõttu raskustesse pärast seda kuupäeva.

4.4. Subsideeritud intressimäärana antav abi

4.4.1. Olemasolev raamistik

Komisjoni teatistes (viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetodi läbivaatamise kohta)⁽²³⁾ on sätestatud viitemäärade kindlaksmääramise meetod, mis põhineb ühe aasta pankadevahelisel laenuintressil (*inter-bank offered rate* — IBOR), millele lisandub sõltuvalt ettevõtja krediitdivõimest ja tagatise suurusest 60–1 000 baaspunkti ulatuv marginaal. Juhul kui liikmesriik kõnealust meetodit kohaldab, ei hõlma intressimäär riigiabi.

4.4.2. Uus meede

Praeguses turuolukorras võib ettevõtjatel olla rahastamisega probleeme. Seepärast on komisjon nõus, kui riigi või eralaene antakse intressimääraga, mis on vähemalt võrdne keskpanga üleööintressi määraga, millele lisatakse preemia, mis on võrdne üheaastase keskmise pankadevahelise määra ja ajavahemikul

⁽²¹⁾ Näiteks üldine grupierandi määrus või määrus (EÜ) nr 1857/2006, tingimusel, et heakskiidetud meetodites käsitletakse selgesõnaliselt asjaomaste garantiide ja aluseks olevate tehingute liike.

⁽²²⁾ Vt joonealust märkust nr 17.

⁽²³⁾ ELT C 14, 19.1.2008, lk 6.

1. jaanuarist 2007 kuni 30. juunini 2008 kehtinud keskpanga üleööintressi keskmise määra vahega, millele omakorda lisatakse laenusaja riskiprofiilile vastav krediidiriski garantiipreemia, nagu on ette nähtud komisjoni teatistes viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetodi läbivaatamise kohta.

Kõnealuse intressimäära ja komisjoni teatistes (viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetodi läbivaatamise kohta) määratletud viitemäära vahes sisalduvat abielementi peetakse EÜ asutamislepingu artikli 87 lõike 3 punkti b alusel EÜ asutamislepinguga ajutiselt kooskõlas olevaks, kui täidetud on järgmised tingimused:

- a) kõnealust meetodit kohaldatakse kõigi hiljemalt 31. detsembril 2010 sõlmitud lepingute suhtes. See võib hõlmata mis tahes kestusega laene. Vähendatud intressimäärasid võib kohaldada enne 31. detsembril 2012 tehtavate intressimaksete suhtes⁽²⁴⁾. Pärast nimetatud kuupäeva kohaldatakse intressimäära, mis on vähemalt võrdne viite- ja diskontomäärast käsitlevas teatistes määratletud määraga;
- b) abi antakse ainult ettevõtjatele, kes ei olnud 1. juuli 2008. aasta⁽²²⁾ seisuga raskustes; Abi võib anda ettevõtjatele, kes ei olnud nimetatud kuupäeval raskustes, kuid sattusid ülemaailmse finants- ja majanduskriisi tõttu raskustesse pärast seda kuupäeva.

4.5. Keskkonnahoidlike toodete tootmiseks antav abi

4.5.1. Olemasolev raamistik

Komisjoni teatistes (viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetodi läbivaatamise kohta) on sätestatud viitemäärade kindlaksmääramise meetod, mis põhineb ühe aasta pankadevahelisel laenuintressil (*inter-bank offered rate* — IBOR), millele lisandub sõltuvalt ettevõtja krediitdivõimest ja tagatise suurusest 60–1 000 baaspunkti ulatuv marginaal. Juhul kui liikmesriik kõnealust meetodit kohaldab, ei hõlma intressimäär riigiabi.

4.5.2. Uus meede

Praeguse finantskriisi tõttu on ettevõtjatel ka raskem leida juurdepääsu rahalistele vahenditele, mille abil toota keskkonnasõbralikumaid tooteid. Garantii antav abi ei pruugi olla piisav, et rahastada kulukaid keskkonnakaitse taseme tõstmise projekte, mille jaoks on vaja kohandada varasemaid või veel jõustumata uusi norme või tegutseda normideülel.

Komisjon leiab, et keskkonnaalaste eesmärkide saavutamine peaks vaatamata finantskriisile jääma esmatähtsaks. Keskkonnasõbralikumate, s.h energiatõhusate toodete tootmine on ühenduse ühistes huvides ja finantskriis ei tohiks saada takistuseks selle eesmärgi saavutamisele.

⁽²⁴⁾ Liikmesriigid, kes soovivad kõnealust meetodit kasutada, peavad igapäevased üleööintressi määrad avaldama Internetis ja tegema need komisjonile kättesaadavaks.

Seepärast võiksid täiendavad meetmed subsideeritud laenu näol aidata kaasa keskkonnahoidlike toodete tootmisele. Subsidiidid võivad siiski põhjustada suuri konkurentsimoovutusi ning seega tuleks neid anda üksnes eriolukordades ja sihtotstarbelisteks investeeringuteks.

Komisjon leiab, et piiratud ajavahemikuks tuleks liikmesriikidele pakkuda võimalust anda abi intressimäärade vähendamise vormis.

EÜ asutamislepingu artikli 87 lõike 3 punkti b alusel peab komisjon ühisturuga kokkusobivaks kõigile järgnevale tingimustele vastavate investeeringulaenu intressitoetust:

- a) abi hõlmab investeerimislaenu selliste projektide rahastamiseks, mis on suunatud keskkonnakaitse taset oluliselt tõstvate uute toodete tootmiseks;
- b) abi on vajalik uue projekti alustamiseks. Olemasolevate projektide puhul tohib anda abi, kui see on vajalik projekti jätkamiseks uues majandusolukorras;
- c) abi antakse üksnes projektidele selliste toodete tootmiseks, mida on juba varakult kohandatud ühenduse tulevastele tootestandarditele⁽²⁵⁾ või mis neid ületavad ja millega tõstetakse keskkonnakaitse taset, kuid mis ei ole veel jõustunud;
- d) toodete jaoks, mis on juba varakult kohandatud ühenduse tulevastele keskkonnastandarditele või neid ületavad, tuleb hakata tegema investeeringuid hiljemalt enne 31. detsembril 2010, eesmärgiga lasta tooted turule vähemalt kaks aastat enne standardi jõustumist;
- e) laenu võivad hõlmata investeeringuid materiaalsesse ja immateriaalsesse varasse⁽²⁶⁾, välja arvatud investeerimislaenu, mis suurendavad rohkem kui 3 % võrra tootmismahtu tooteturudel⁽²⁷⁾, kus EMP turu nähtava tarbimise väärtusandmetes mõõdetud aastane keskmine kasvumäär viimase viie aasta jooksul enne investeeringut on Euroopa Majanduspiirkonna SKP keskmisest aastast kasvumäärast sama viieaastase võrdlusperioodi jooksul madalam;
- f) laenu antakse hiljemalt 31. detsembril 2010;
- g) abi arvutamisel tuleks lähtuda abisaaja individuaalsest määrast, mis on arvutatud käesoleva teatise punktis 4.4.2 esitatud meetodi alusel. Selle meetodi kohaselt võib ettevõtja intressimäära vähendada järgmiselt:
 - 25 % võrra suurettevõtjate puhul;
 - 50 % võrra väike- ja keskmise suurusega ettevõtjate puhul;
- h) subsideeritud intressimäära kohaldatakse maksimaalselt kahe aasta jooksul alates laenu andmisest;

⁽²⁵⁾ Ühenduse tulevane tootestandard tähendab ühenduses müüdavatele toodetele kehtestatud kohustuslikku ühenduse keskkonnastandardit, mis on vastu võetud, kuid ei ole veel jõustunud.

⁽²⁶⁾ Vastavalt ühenduse suuniste (keskkonnakaitsele antava riigiabi kohta) punktile 70.

⁽²⁷⁾ Määratletud vastavalt regionaali suuniste punktile 69.

i) intressimäära vähendamist tohib kohaldada riigi või avalik-õiguslike ja eraõiguslike finantseerimisasutuste antud laenu suhtes. Tagatud peab olema avalik-õiguslike ja eraõiguslike üksuste mittediskrimineerimine;

j) abi antakse ainult ettevõtjatele, kes ei olnud 1. juuli 2008. aasta seisuga raskustes⁽²⁸⁾; abi võib anda ettevõtjatele, kes ei olnud nimetatud kuupäeval raskustes, kuid sattusid ülemaailmse finants- ja majanduskriisi tõttu raskustesse pärast seda kuupäeva;

k) liikmesriigid tagavad, et abi ei kanta otse või kaudselt üle finantsüksustele.

4.6. Riskikapitalimeetmed

4.6.1. Olemasolev raamistik

Ühenduse suunistes väikesesse ja keskmise suurusega ettevõtetele tehtavatele riskikapitaliinvesteeringutele antava riigiabi kohta on sätestatud tingimused, mille kohaselt riskikapitaliinvesteeringutele antavat riigiabi võib pidada vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 87 lõikele 3 ühisturuga kokkusobivaks.

Tuginedes väikese ja keskmise suurusega ettevõtete riskikapitaliinvesteeringutele antavat riigiabi käsitlevate suuniste kohaldamisel saadud kogemustele on komisjon seisukohal, et ühenduses ei esine üldist riskikapitali pakkumisega seotud turutõrget. Siiski esineb ettevõtete teatavates arenguetappides tehtavate teatavate investeeringuliikide puhul turul puudujääke, mis tulenevad riskikapitali pakkumise ja nõudluse mittevastavusest, ning seda võib üldiselt kirjeldada kui omakapitali puudujääki.

Suuniste punktis 4.3. on sätestatud, et kui osamaksed ei ületa 1,5 miljonit EUR sihtrühma kuuluva väikese või keskmise suurusega ettevõtja kohta 12-kuulise perioodi jooksul, on teatavatel tingimustel turutõrgetega juba arvestatud ning liikmesriik ei pea neid tõestama.

Samade suuniste punkti 5.1. alapunktis a märgitakse, et „komisjon on teadlik riskikapitalituru pidevast kõikumisest ning aegajalt esinevast omakapitali puudujäägist, samuti ka sellest, et turutõrked mõjutavad ettevõtteid erinevalt, sõltuvalt ettevõtte suurusest, arenguetapist ja majandussektorist, kus ta tegutseb. Seetõttu on komisjon valmis kaaluma riskikapitalimeetmete ühisturuga kokkusobivaks tunnistamist osainvesteeringute korral, mis ületavad künnise 1,5 miljonit EUR ettevõtte kohta aastas tingimusel, et esitatakse vajalikud tõendid turutõrke olemasolu kohta.”

4.6.2. Olemasolevate eeskirjade ajutine kohandamine

Finantsturgude heitlikkus on avaldanud negatiivset mõju riskikapitaliturule väikese ja keskmise suurusega ettevõtjate aastase kasvu osas, muutes riskikapitali vähem kättesaadavaks. Kuna riskikapitaliga seotud riskide tajumine on võimaliku tootlikkuse madalatest ootustest tuleneva ebakindluse tõttu praegu märkimisväärselt suurenenud, püüavad investorid praegu investeerida

⁽²⁸⁾ Vt joonealust märkust nr 17.

kindlamat liiki varadesse, mida on võrreldes riskikapitaliinvesteeringutega seotud varadega lihtsam hinnata. Ka riskikapitaliinvesteeringute vähene likviidsus on osutunud investoritele takistuseks. On tõendeid, et sellest tulenev piiratud likviidsus on praeguses turuolukorras suurendanud väike- ja keskmise suurusega ettevõtjate omakapitali puudujääki. Seega on peetud asjakohaseks ajutiselt suurendada riskikapitaliinvesteeringute „safe-harbour” künnist, et vähendada suurenenud omakapitali puudujääki, ja ajutiselt vähendada erainvestori minimaalset osalust 30 %-ni ka meetmete puhul, mis on suunatud abi mitte saavates piirkondades asuvatele väikese ja keskmise suurusega ettevõtjatele.

Seepärast kohandatakse EÜ asutamislepingu artikli 87 lõike 3 punkti b alusel ajutiselt kuni 31. detsembrini 2010 teatavaid ühenduse suunistes väike- ja keskmise suurusega ettevõtetele tehtavatele riskikapitaliinvesteeringutele antava riigiabi kohta sätestatud piiranguid järgmiselt:

- a) punktis 4.3.1 loetakse, et rahaliste vahendite ülempiiriks on 1,5 miljoni EUR asemel 2,5 miljoni EUR sihtrühma kuuluva väike- ja keskmise suurusega ettevõtte kohta 12-kuulise perioodi jooksul;
- b) punktis 4.3.4 loetakse, et erainvestorite osalus investeeringute rahastamisel peab (nii abi saavas kui ka abi mitte saavas piirkonnas) moodustama vähemalt 30 %;
- c) ühenduse suuniste muude tingimuste kohaldamist jätkatakse;
- d) kõnealuseid ajutisi kohandusi ei kohaldata üldise grupierandi määrusega hõlmatud riskikapitalimeetmete suhtes;
- e) liikmesriigid võivad heakskiidetud kavasad kohandada, et arvestada suuniste ajutiste kohandustega.

4.7. Kumuleerumine

Käesolevas teatistes sätestatud abi ülemmäärasid kohaldatakse olenemata sellest, kas abi saavat projekti toetatakse täies ulatuses riigi vahenditest või seda rahastab osaliselt ühendus.

Käesoleva teatisega ettenähtud ajutisi abimeetmeid ei tohi samade abikõlblike kulude katmiseks kumuleerida vähese tähtsusega abi määruse kohaldamisalasse jääva abiga. Kui ettevõtja on enne kõnealuse ajutise raamistiku jõustumist juba saanud vähese tähtsusega abi, ei tohi käesoleva teatise punkti 4.2. kohaste meetmete raames saadud abi ja vähese tähtsusega abi kogusumma ajavahemikul 1. jaanuarist 2008 kuni 31. detsembrini 2010 ületada 500 000 EUR. Alates 1. jaanuarist 2008 saadud vähese tähtsusega abi tuleb maha arvata sellise ühisturuga kokkusobiva abi summast, mida antakse samal eesmärgil punktide 4.3, 4.4, 4.5 või 4.6 kohaselt.

Ajutisi abimeetmeid tohib kumuleerida muu ühisturuga kokkusobiva abiga või muude ühenduse rahastamisvormidega, tingimusel et asjaomastes suunistes või grupierandi määrustes sätestatud abi maksimaalsest osatähtsusest peetakse kinni.

5. LIHTSUSTAMISMEETMED

5.1. Lühiajaline ekspordikrediidikindlustus

EÜ asutamislepingu artikli 93 lõike 1 kohases komisjoni teatistes (liikmesriikidele asutamislepingu artiklite 92 ja 93 kohaldamise

kohta lühiajalise ekspordikrediidikindlustuse suhtes) ⁽²⁹⁾ on sätestatud, et turukõlblike riske ei saa katta riigi poolt tagatavatest ekspordikrediidikindlustustest. Turukõlblikud riskid on avalik-õiguslike ja eraõiguslike võlgnike kaubanduslikud ja poliitilised riskid eespool osutatud teatise lisas loetletud riikides ja riskiperioodi pikkusega kuni kaks aastat. Turukõlblike riskidena käsitatakse riske, mis hõlmavad võlgnikke, kes asuvad liikmesriikides või kaheksas muus Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni liikmesriigis.

Komisjon leiab, et praeguse finantskriisi tulemusena ei esine kindlustuse või edasikindlustuse probleeme küll mitte igas liikmesriigis, kuid ei saa välistada, et teatavates riikides võivad turukõlblikud riskid ajutiselt katmata jääda.

Teatise punktis 4.4 on sätestatud: „sellistel asjaoludel võib avalik-õiguslik või riigi toetust saav ekspordikrediidikindlustuse andja, kes kindlustab muid kui tururiske riigi nimel või riigi tagatisega, kindlustada kõnesolevaid ajutiselt muid kui tururiske. Kindlustuseandja peaks võimaluse korral ühtlustama oma selliste riskide kindlustusmaksete määrad nendega, mille eraõiguslikud ekspordikrediidikindlustuse andjad on mujal kehtestanud kõnealuse riskiliigi suhtes.

Liikmesriik, kes kavatseb kohaldada kõnesolevat vabastusklauslit, peab teatama komisjonile viivitamata oma otsuse eelnõust. Teatis peaks sisaldama turuaruannet, millest nähtub, et riskidel puudub kate eraõiguslikul kindlustusturul, kusjuures kaks suurt tuntud rahvusvahelist eraõiguslikku ekspordikrediidikindlustuse andjat ja siseriiklik krediidikindlustuse andja esitavad sellekohased tõendid, põhjendades sellega vabastusklausli kasutamist. Lisaks peaks see sisaldama nende tingimuste kirjeldust, mida avalik-õiguslik või riigi toetust saav ekspordikrediidikindlustuse andja soovib kohaldada kõnealuste riskide suhtes.

Komisjon kontrollib kahe kuu jooksul pärast sellise teatise saamist, kas vabastusklausli kasutamine vastab eespool nimetatud tingimustele ja on kooskõlas asutamislepinguga.

Kui komisjon leiab, et vabastusklausli kasutamise tingimused on täidetud, kehtib vastavust käsitlev otsus kaks aastat alates otsuse kuupäevast, tingimusel et vabastusklausli kasutamist õigustavad turutingimused ei muutu kõnealuse ajavahemiku jooksul.

Peale selle võib komisjon, konsulteerides teiste liikmesriikidega, läbi vaadata vabastusklausli kasutamise tingimused; samuti võib ta otsustada vabastusklausli kohaldamine lõpetada või asendada see muu asjakohase süsteemiga.”

Osutatud sätteid, mida kohaldatakse nii suurettevõtjate kui ka väikese ja keskmise suurusega ettevõtjate suhtes, on praeguses majandussituatsioonis asjakohased juhul, kui liikmesriik leiab, et teatavatel turukõlblikel krediidiriskidel ja/või teatavatel riskikaitse ostjatel puudub kate eraõiguslikul kindlustusturul.

⁽²⁹⁾ EÜT C 281, 17.9.1997, lk 4.

Et sellises olukorras liikmesriigi jaoks menetlust kiirendada, leiab komisjon, et kuni 31. detsembrini 2010 võivad liikmesriigid näidata turu toimimise puudusi, esitades piisavad tõendid riskikatte puudumise kohta eraõiguslikul kindlustusturul. Vabastusklausli kasutamist peetakse õigustatuks, kui

- üks suur tuntud rahvusvaheline eraõigusliku ekspordikrediidikindlustuse andja ja üks riiklik krediidikindlustuse andja esitavad tõendid sellise katte puudumise kohta või
- vähemalt neli liikmesriigis asuvat usaldusväärset eksportijat esitavad tõendid kindlustusandjate keeldumise kohta kindlustuskatte andmisest.

Komisjon tagab tihedas koostöös asjaomaste liikmesriikidega vabastusklausli kohaldamist käsitlevate otsuste kiire vastuvõtmise.

5.2. Menetluse lihtsustamine

Käesolevas teatistes osutatud riigiabi meetmetest tuleb teatada komisjonile. Lisaks käesolevas teatistes esitatud peamistele meetmetele võtab komisjon kohustuse tagada käesoleva teatise alusel praeguse kriisiga seotud abimeetmete kiire lubamise, kui asjaomased liikmesriigid teevad tihedat koostööd ja annavad täielikku teavet.

Nimetatud kohustus lisandub käimasolevale protsessile, mille raames koostab komisjon praegu mitmeid parandusi riigiabi üldisesse menetluskorda, et võimaldada eelkõige kiiremat ja tõhusamat otsustusprotsessi tihedas koostöös liikmesriikidega. Kõnealune üldine lihtsustamispakett peaks eelkõige järgima komisjoni ja liikmesriikide ühiselt võetud kohustusi muuta riigiabi uurimismenetlus igas etapis senisest sujuvamaks ja prognoositavamaks ning võimaldama üheselt mõistetavate juhtumite senisest kiiremat heakskiitmist.

6. JÄRELEVALVE JA ARUANDLUS

Vastavalt nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määrusele (EÜ) nr 659/1999 (millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks)⁽³⁰⁾ ja komisjoni 21. aprilli 2004. aasta määrusele (EÜ) nr 794/2004 (millega rakendatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks)⁽³¹⁾ peavad liikmesriigid esitama komisjonile aastaaruandeid.

31. juuliks 2009 peavad liikmesriigid komisjonile esitama loetelu kavadest, mis on kehtestatud käesoleva teatise alusel.

Liikmesriigid peavad tagama, et üksikasjalik dokumentatsioon käesolevas teatistes käsitletud abi andmise kohta säilitatakse. Dokumentatsiooni, mis peab sisaldama kogu vajalikku teavet, mis võimaldab kontrollida vajalike tingimuste arvestamist, tuleb

säilitada kümme aastat ja esitada taotluse korral komisjonile. Liikmesriikidel peab eelkõige olema teave, mis kinnitaks, et käesoleva teatise punktide 4.2–4.5 alusel võetud meetmetest abisaajad ei olnud 1. juuli 2008. aasta seisuga raskustes olevad ettevõtjad.

Lisaks peavad liikmesriigid 31. oktoobriks 2009 esitama komisjonile aruande käesoleva teatise alusel võetud meetmete kohta. Liikmesriigid peavad esitama eelkõige üksikasjad, mis osutavad vajadusele säilitada käesolevas teatistes käsitletud meetmed pärast 31. detsembrini 2009, ja üksikasjaliku teabe selle kohta, millist kasu on subsideeritud laenu keskonnale toonud. Liikmesriigid esitavad nimetatud teabe iga aasta 31. oktoobriks iga järgneva aasta kohta, mil kõnealust raamistikku kohaldatakse.

Komisjon võib paluda täiendavat teavet antud abi kohta, et kontrollida, kas on järgitud tingimusi, mis on sätestatud komisjoni otsuses abimeetme heakskiitmise kohta.

7. LÕPPSÄTTED

Komisjon kohaldab käesolevat teatist alates 17. detsembrist 2008, mil komisjon jõudis põhimõttelisele kokkuleppele selle sisu, arvestades rahanduslikku ja majanduslikku konteksti, mis nõudis kohest tegutsemist. Käesolev teatis on koostatud lähtuvalt praegustest erakorralistest ja ajutistest finantsprobleemidest seoses panganduskriisiga ja seda kohaldatakse üksnes kuni 31. detsembrini 2010. Pärast liikmesriikidega konsulteerimist võib komisjon teatise enne nimetatud kuupäeva uuesti läbi vaadata tähtsatel konkurents- või riskikapitalipoliitikaga seotud kaalutlustel. Komisjon võib ka esitada täiendavaid selgitusi oma lähenemise kohta konkreetsetele küsimustele, kui see võib osutada kasulikuks.

Komisjon kohaldab käesolevat teatist kõikide riskikapitalimeetmete suhtes, mille suhtes ta peab tegema otsuse pärast 17. detsembrist 2008, isegi kui sellistest meetmetest on teavitatud enne seda kuupäeva.

Kooskõlas komisjoni teatisega kohaldatavate eeskirjade kindlaksmääramise kohta õigusvastase riigiabi hindamiseks⁽³²⁾ kohaldab komisjon abi suhtes, millest ei ole teatatud, järgmisi dokumente:

- a) käesolevat teatist, kui abi anti pärast 17. detsembrist 2008;
- b) muudel juhtudel abi andmise ajal kohaldatud suuniseid.

Tihedas koostöös asjaomaste liikmesriikidega tagab komisjon, et otsused võetakse vastu kiiresti pärast seda, kui talle on esitatud käesolevas teatistes käsitletud meetmete kohta kogu nõutav teave. Liikmesriigid peavad teavitama komisjoni oma kavatsustest ja vastavate meetmete võtmise kavadest nii varakult ja täielikult kui võimalik.

Komisjon tuletab meelde, et menetluse täiustamine sõltub täielikult selgete ja täielike teatiste esitamisest.

⁽³⁰⁾ ELT L 83, 27.3.1999, lk 1.

⁽³¹⁾ ELT L 140, 30.4.2004, lk 1.

⁽³²⁾ ELT C 119, 22.5.2002, lk 22.